

Chef för Individer och familjeomsorgen
Charlotta Marklund
08 590 977 53
charlotta.marklund@upplandsvasby.se

Datum:
2026-01-31

Diarienummer:
SN/2024:107

Slutrapport genomlysning av individ och familjeomsorgens verksamheter år 2025

1 Bakgrund

Socialnämnden har sedan år 2019 haft betydande svårigheter att nå budget i balans. År 2022 genomfördes en genomlysning av individ- och familjeomsorgen vilket påvisade att verksamheten var betydande underfinansierad och omfattande neddragningar i verksamheten behövdes genomföras för att nå en budget i balans. Inför år 2023 tillskötts 10 mkr i strukturellt tillskott för att stabilisera den ekonomiska situationen. År 2023 avslutades med en mindre negativ avvikelse mot budget, med - 0,7 mkr. För år 2024 landade det ekonomiska resultatet på en avvikelse med - 9,3 mkr vilket motsvarade 3,6 procent av omsättningen. Till stor del berodde underskottet på ökade kostnader för köp av vård inom beroendeenheten samt inhyrd personal på enheten ekonomiskt bistånd. Med anledning av detta bedömdes det att individ- och familjeomsorgen behövde genomlysas igen för en fördjupad analys av de ekonomiska förutsättningarna då socialtjänsten stod inför en betydande omställning i och med ny socialtjänstlag som planerades att börja gälla från 1 juli 2025. Bedömningen var att det fanns omfattande data gällande ekonomiskt utfall, verksamhetsstatistik och personalomsättning inom individ- och familjeomsorgens verksamheter, tillbaka till år 2019. Detta gjorde att det fanns bra med underlag för att göra kvalificerade analyser framåt.

Socialnämnden beslutade den 4 december 2024, att ge social- och omsorgskontoret i uppdrag att genomföra en genomlysning av all verksamhet inom individ- och familjeomsorgen. Fokus för genomlysningen var följande områden:

- analys av den ekonomiska situationen minst tre år tillbaka och utifrån det göra kvalificerade bedömningar av det ekonomiska behovet tre år framåt

- utifrån de analyserade ekonomiska förutsättningarna föreslå och initiera nödvändiga åtgärder
- analys av kompetens- och personalsituationen minst tre år tillbaka och utifrån det föreslå och initiera nödvändiga åtgärder

I och med att det planerades för en ny socialtjänstlag från 1 juli 2025 beslutade socialnämnden att genomlysningen skulle ha extra fokus på följande områden:

- individ- och familjeomsorgens förflyttning till ökat förebyggande arbete
- optimera verksamheten för att öka förmågan att möta krav och förväntningar i den nya socialtjänstlagen genom att identifiera och genomföra nödvändiga organisationsförändringar
- arbeta fram en plan för hur verksamheten ska planera insatser långsiktigt för alla målgrupper.
- utarbeta lämpliga variabler utifrån ovanstående punkter där individ- och familjeomsorgens omställningsarbete kan följas.

2 Sammanfattning

Analysen av kostnader, volymer samt personalsituationen visar på att individ- och familjeomsorgen inte har utrymme för budgetförsämringar. Kostnader kan svänga från år till år och det behöver finnas utrymme för oförutsedda kostnadsökningar.

Ökat inflöde av orosanmälningar för barn och unga, har hittills hanterats i och med att personalsituationen stabiliserats. Bedömningen är att inflödet kommer fortsätta öka vilket inte ger utrymme för minskning av personaltätheten för socialsekreterare och inte heller för familjebehandlare. En rimlig bemanning är en förutsättning för att kunna möta intentionerna i den nya socialtjänsten och den omställningen som socialtjänsten behöver göra för att röra sig mot en förebyggande, lätt tillgänglig, jämlik, jämställd och kunskapsbaserad socialtjänst.

Behov av ökad personaltäthet för enheterna ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsenheten, utifrån aktivitetskrav för försörjningsstödstagare, bedöms till viss del kunna pareras med kommande statsbidrag.

Arbetet pågår för att ta fram indikatorer som följer socialtjänstens förflyttning samt underlag för att kunna planera insatser långsiktigt.

Socialnämndens budgetförutsättningar har förbättrats sedan år 2022 i form av tillskott för underfinansiering 2023, tillskott för höjd riksnorm och höjda familjehemsarvoden, samt att socialnämnden i några år varit undantagen den generella effektiviseringen. Besparingar som

aviserades vid genomlysningen år 2022 behövde inte genomföras, ex avvecklande av arbetsmarknadsenheten (dåvarande vägval vuxen) samt avvecklande av flertalet tjänster inom enheten förebyggande och behandling.

Rimliga budgetförutsättningar och en förståelse att arbetet med att nå en stabil personalsituation behöver få ta tid, har inneburit en mindre ansträngd och spänd organisation vilket bidragit till att socialtjänstens medarbetare känner arbetsglädje och ökad känsla av att göra viktig skillnad för de människor som socialtjänsten möter. Flera enheter har arbetat fokuserat med att förbättra arbetsmiljön i nära samarbete mellan chef, skyddsombud och medarbetare. När år 2025 avslutades fanns ingen inhyrd personal inom individ-och familjeomsorgen.

En spiral av positiva faktorer som både förutsätter varandra och förstärker varandra (rimliga budgetförutsättningar, ingen avveckling av kritiska verksamheter (vägval vuxen, förebyggande insatser), stabil personalsituation, mindre kostnader för inhyrd personal) har inneburit att insatser riktat till barn, unga och vuxna har genomförts och gett effekt, exempelvis:

- efter insats hos arbetsmarknadsenheten har 72% av de avslutade deltagarna nått egen försörjning år 2025.
- genom arbetsmarknadsenheten var 427 unga ute i feriejobb under sommaren
- ytterligare budgettillskott år 2025, genom strategin Ett tryggt och socialt hållbart Upplands Väsby, har förstärkt stödet till föräldrar, barn och unga för att förhindra utanförskap och kriminalitet genom bland annat föräldra- och familjestöd
- 19 unga har under 2025 erhållit ett samordnat och intensivt stöd från skola, socialtjänst, polis och fritid genom samverkansmodellen SSPF. Insatsen förhindrar insocialisering till kriminalitet och missbruk.
- Den sociala barnavårdens samverkan med polisen gällande unga i riskzon och unga redan inne i allvarlig kriminalitet, har förhindrat att minst fem till tio unga per år, sedan år 2023, begått våldsbrott eller rekryterats till kriminella nätverk.

3 Väsentliga händelser inom socialnämndens ansvarsområde

Sedan 1 juli 2025 har nya socialtjänstlagen¹ trätt i kraft, med fokus på förebyggande arbete, parallellt med detta finns förslag på stora förändringar inom ekonomiskt bistånd; aktivitetskrav och bidragstak med mera. Någon gång i början av år 2026 kommer

¹ Socialtjänstlag (2025:400)

samsjuklighetsdelegationen att presentera sitt arbete utifrån Samsjuklighetsutredningen². Flyktingmottagandet har förändrats de senaste åren och det är svårt att förutse hur mottagandet kommer se ut framöver.

3.1 Aviserade förändringar inom ekonomiskt bistånd

3.1.1 Aktivitetskrav för de som uppbär ekonomiskt bistånd

I mitten av december kom lagrådsremissen³ gällande utredningen om aktivitetskrav för de som uppbär ekonomiskt bistånd. Proposition förväntas under marsmånad och aktivitetskravet ska börja gälla från 1 juli 2026. Förenklat innebär aktivitetskravet att de som uppbär ekonomiskt bistånd behöver redovisa aktiviteter på 40 timmar per vecka för att beviljas biståndet. Deltar den sökande i vuxenutbildning i form av svenska för invandrare, arbetsmarknadspolitiskt program eller har sysselsättning på deltid ska dessa avräknas från heltidsnormen. I lagrådsremissen finns förslag på definition av aktiviteter. Det är socialnämnden som ansvarar att tillhandahålla aktiviteter.

Bedömningen är att detta kommer innebära behov av resursförstärkning i form av bland annat koordinering av aktiviteter som kan tillhandahållas, schemaläggning av varje persons aktiviteter, uppföljning av deltagande i aktiviteter, gruppverksamheter för jobbsökande samt stöd till verksamheter som tillhandahåller aktiviteter.

3.1.2 Reformerat försörjningsstöd-bidragstak och ökade möjligheter till arbete

I mitten av december kom lagrådsremissen⁴ gällande reformerat försörjningsstöd. Regeringen föreslår bl.a. att riksnormen ska beräknas utifrån ett referensvärde som baseras på prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Dessutom föreslås vissa ändringar i riksnormens kostnadsposter, begränsningar i möjligheten att lämna försörjningsstöd utöver riksnormen samt att försörjningsstödet för större hushåll ska begränsas.

Regeringen föreslår även att den som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom ska lämna läkarintyg för att kunna få försörjningsstöd, att socialnämnden ska få begära att den som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom ska delta i arbetslivsinriktad

² Statens offentliga utredningar (SOU) 2021:93

³ Lagrådsremiss - Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd,

⁴ Lagrådsremiss- reformerat försörjningsstöd - bidragstak och ökade möjligheter till arbete

rehabilitering samt att vissa myndigheter ska vara skyldiga att delta i att ta fram en individuell plan.

Utöver detta föreslås att försörjningsstöd till boendekostnader, i de fall bostaden hyrs i andra hand, endast ska få lämnas om det finns nödvändigt samtycke till eller tillstånd för andrahandsupplåtelsen. Vidare föreslår regeringen att ekonomiskt bistånd endast ska ges till personer som vistas lagligen i Sverige. Det är i dagsläget svårt att bedöma vad detta mer konkret kommer innebära för de enskilda som uppbär ekonomiskt bistånd och ifall det påverkar behov av resurser inom tjänsteorganisationen.

3.2 Samsjuklighetsdelegationen

Samsjuklighetsutredningen⁵ föreslog genomgripande förändringar i ansvarsfördelningen mellan region och kommun gällande personer med beroendeproblematik. Bland annat föreslogs:

- all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara hälso- och sjukvårdens ansvar
- behandling för skadligt bruk och beroende ska ges samordnat med behandling för andra psykiatriska tillstånd
- samordnad vård- och stödverksamhet ska finnas överallt
- regionerna ska ta ansvar för -hälso- och sjukvård på HVB-hem
- tillgången till personliga ombud ska öka
- uppföljning ska ske tillsammans med personer med samsjuklighet och anhöriga
- sprututbyte ska utvecklas till -lågtröskelmottagningar i alla regioner
- en tvångsvårdslag där hälso- och -sjukvården ansvarar vid skadligt bruk och beroende ska utformas
- ett program för stärkt brukarinflytande och minskad stigmatisering ska bedrivas

⁵ Statens offentliga utredningar (SOU) 2021:93

- uppsökande och förebyggande insatser, anhörigstöd och insatser till barn och unga ska vara socialtjänstens uppdrag

I januari 2025 tillsatte Socialdepartementet en delegation⁶ med uppdrag att genomföra en reform av samhällets insatser för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet i form av beroendeproblematik och psykisk ohälsa. Tillsättandet av delegationen är en viktig del i regeringens arbete för att förbättra vården och stödet till personer med samsjuklighet, och för att säkerställa att insatserna är samordnade och anpassade efter individens behov.

Målet är att, i linje med samsjuklighetsutredningens förslag och skrivelserna i Tidöavtalet, skapa mer sammanhållna och behovsanpassade insatser för personer med samsjuklighet i form av skadligt bruk eller beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd.

Delegationens uppdrag sträcker sig över tre år och inkluderar att

- ta fram en plan för reformens genomförande
- analysera och föreslå eventuella ändringar eller kompletteringar av Samsjuklighetsutredningens förslag
- genomföra nya och kompletterande konsekvensanalyser
- föra dialog med berörda aktörer i reformarbetet.

Under första halvåret 2026 förväntas delegation presentera hur långt de kommit i sitt arbete. Flera av utredningens förslag innebär stor påverkan på socialtjänstens planering av resurser för personer med beroendeproblematik.

3.3 Flyktingmottagandet

Året har fortsatt att präglas av konflikter och krig i världen. I juni i år befann sig 122,1 miljoner människor på flykt världen över visar UNHCR:s rapport Global Trends. De allra flesta människor som tvingas fly, flyr till närområdet. Under 2024 sökte 995 805 människor om asyl inom EU vilket kan jämföras med 2015 då 1,2 miljoner människor sökte om asyl inom EU. Trots antalet asylsökande i Europa ligger kvar på liknande nivåer som 2015 så har andelen som tar sig till Sverige minskat avsevärt.

Gällande flyktingar från Ukraina med anledning av Rysslands invasion, har det skett en inflyttning till kommunen genom självbosättning av flyktingar. Gruppen är rörlig och flyttar

⁶ [Delegation ska stärka insatserna för personer med samsjuklighet - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/01/delegation-ska-starka-insatserna-for-personer-med-samsjuklighet/)

mellan kommuner i Sverige, flyttar tillbaka till Ukraina och tillbaka igen till Sverige. Under 2025 skedde en stor inflyttning av ukrainare till kommunen – cirka 100 individer – vilket generade ett kraftigt tillskott av intäkter från Migrationsverket. Som det ser ut just nu så följer ersättningen med individen vid flytt till ny kommun, och det utgår dubbel ersättning vid den första utbetalningen i nya kommunen. Om individer flyttar ut från kommunen avslutas ersättningen från Migrationsverket. Detta gör att ersättningen för flyktingmottagandet kan variera kraftigt, det kan innebära både högre och lägre ersättning. Det gör det svårt att planera resurser långsiktigt.

4 Omställning till nya socialtjänstlagen

Omställningsarbetet är en förändringsresa som behöver få ta tid och där arbetssätt och metoder kan provas, revideras, överges eller implementeras, allt eftersom effekterna av insatserna tydliggörs. I detta kapitel redovisas följande punkter från socialnämndens uppdrag som genomlysningen skulle ha extra fokus på i och med den nya socialtjänstlagen.

- individ- och familjeomsorgens förflyttning till ökat förebyggande arbete
- optimera verksamheten för att öka förmågan att möta krav och förväntningar i den nya socialtjänstlagen genom att identifiera och genomföra nödvändiga organisationsförändringar
- arbeta fram en plan för hur verksamheten ska planera insatser långsiktigt för alla målgrupper.
- utarbeta lämpliga variabler utifrån ovanstående punkter där individ- och familjeomsorgens omställningsarbete kan följas.

4.1 Identifierade förflyttningar som behöver göras för att nå socialtjänstlagens intentioner

För att illustrera de förflyttningar som socialtjänsten bedöms behöva göra har SKR (Sveriges kommuner och regioner) tagit fram ett antal bilder⁷. Bilderna visar förflyttningar och skifte i perspektiv för att nå en förebyggande, lätt tillgänglig, jämlik, jämställd och kunskapsbaserad

⁷ [Framtidens socialtjänst | SKR](#)

socialtjänst. Beskrivningen finns samlad i bilagan *Förflyttningar framtidens socialtjänst SKR*. Nedan följer några exempel på förflyttningarna:

Från akut till förebyggande

Intentionen är att socialtjänsten tidigare ska kunna sätt in insatser innan problemen har vuxit sig för stora.

Från sluten och krånglig till lätt tillgänglig

Socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig för invånarna utan byråkratiska hinder för att ta kontakt och få hjälp

Från att utreda allt till insatser utan behovsprövning

Insatser ska kunna ges snabbt och enkelt utan föregående utredning.

Från snäva och korta perspektiv till planering och helhetssyn

Socialtjänsten ska inom alla sina områden planera långsiktigt för behov av resurser med fokus på förebyggande och tidiga insatser.

Från så har vi alltid gjort till kunskapsbaserad

Det handlar om att utgå från bästa tillgängliga kunskap, använda de evidensbaserade metoder som finns, och systematiskt följa upp insatser. Det handlar om att använda medarbetarnas, brukarnas och invånarnas kunskap och erfarenhet om vad som fungerar.

Från omotiverade skillnader till jämlik och jämställd

Jämställd och jämlik innebär inte att alla invånare ska ha samma insatser. Olika personer har olika behov, och kan behöva olika stöd för att det ska bli likvärdigt. Men skillnaderna måste bygga på personens faktiska behov. Skillnaderna får inte vara omotiverade, alltså bygga på föreställningar om hur en viss grupp är.

Pågående förflyttningarna inom individ- och familjeomsorgen

Socialtjänsten behöver hela tiden verka för ett förebyggande perspektiv med grunden att förhindra ännu allvarligare social problematik.

Flera steg har tagits under år 2025 för att öka det förebyggande arbetet för att tidigare fånga upp barn, unga, familjer och vuxna i behov av stöd innan problemen vuxit sig för stora. Bland annat genom familjestödjare som kan sättas in snabbt vid orosanmälningar och

föräldrastödjare som riktas till förskolor och skolor för att tidigt fånga in familjer i behov av stöd. Socialnämnden har fattat beslut om insatser utan behovsprövning och det pågår arbete med rutiner kring dokumentation för de olika insatserna.

Flera enheter har ett pågående arbete med att öka sin tillgänglighet, bland annat genom digitala kontaktvägar, ex möjlighet till bokning besök på näten, anpassade öppettider, finnas på medborgarnas arenor som exempelvis bibliotek, centrum etc.

4.2 Utarbeta lämpliga variabler där individ och familjeomsorgens omställningsarbete kan följas

För att kunna följa individ- och familjeomsorgens förflyttning för att nå upp till socialtjänstlagens intentioner pågår ett arbete med att identifiera variabler /indikatorer som kan följas över tid. Nedan följer några exempel:

Förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst:

För att följa om verksamheten rör sig mot en mer förebyggande socialtjänst finns det några variabler som är speciellt intressanta att följa:

- Antal individer som erhåller insatser utan behovsprövning
- Hur de kommer i kontakt med insatserna utan behovsprövning
- Tid till första besök/kontakt
- Medborgarnas uppfattning om tillgängligheten.

Jämlik och jämställd socialtjänst:

För att analysera om skillnaderna i hantering från socialtjänsten är omotiverade, alltså bygger på föreställningar om hur en viss grupp är, behöver bland annat följande belysas:

- Hur insatserna fördelas mellan man/kvinna, pojke/flicka
- Vilka insatser respektive målgrupp får
- I vilka områden personer som erhåller insatser bor

Kunskapsbaserad socialtjänst:

I syfte att följa socialtjänstens arbete mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst där brukarnas kunskap och erfarenhet om vad som fungerar, tas tillvara behöver bland annat följande belysas:

- Insatsernas effekt - arbeta fram metoder för att följa detta och medborgarnas uppfattning om vad som fungerar
- Lovande arbetssätt - antal på gång- vad leder det till?
- Är metoderna som används evidensbaserade?

4.3 Optimera verksamheten genom att identifiera och genomföra nödvändiga organisationsförändringar

Det är av vikt att socialtjänstens myndighetsutövande del och öppenvårdsinsatser, både insatser som kräver behovsprövning och insatser utan behovsprövning, är nära varandra för att snabbt kunna fånga upp familjer/personer i behov av stöd. Förflyttningen till mer förebyggande arbete innebär att minska insatserna med behovsprövning och i stället öka användandet av insatser utan behovsprövning.

Vuxenenheten och boendeenheten är exempel på enheter där organisationen stödjer dessa principer. Samtidigt är dessa enheter mindre i antal medarbetare vilket också främjar närhet och att snabbt kunna sätta in insatser.

Enheter med ansvar för barn, unga och relationsvåld är betydligt större i antal personal och där testas nu nya arbetssätt för att uppnå närheten. Nu finns familjestödare nära socialsekreterare hos utredning och placeringsenheten för att snabbt kunna fånga upp familjer med hög förändringsvilja till att ta tag i svårigheter och problem. Flera föräldrarådgivare inom enheten förebyggande och behandling riktas till skolor och förskolor för att på deras arena tidigt nå familjer i behov av stöd och hjälp.

Parallellt behöver organisationen ses över utifrån ett medarbetarperspektiv där organisationen tillmötesgår behov av nära ledarskap samtidigt som alla nivåer; från medarbetare till alla chefsnivåer, har rimliga förutsättningar gällande belastning, mandat och ansvar. Ett arbete kommer påbörjas under 2026 med att se över organiseringen.

4.4 Socialnämndens planeringsansvar enligt 7 kap 1§ socialtjänstlagen (2025:400)

Omställningen kommer att påverka organisationens resursbehov, organisationsstruktur samt styrning. I och med socialtjänstens planeringsansvar nu även omfattar individ- och familjeomsorgen behövs genomarbetade underlag för analysen av målgruppernas behov framåt. Idag finns det flera viktiga redskap för underlag till planerings av behov och insatser. Några exempel är:

- Målgruppanalyser- vilka behov identifieras hos respektive målgrupp och utifrån det se över insatser som kan ge effekt för målgruppen.
- NUSO - nationell uppföljning av socialtjänsten omställning. Omfattar den sociala barnvården såväl myndighetsutövningen som förebyggande arbete. Inför 2027 kommer även missbruk, våld i nära relationer och ekonomiskt bistånd ingå i detta. Det ger en bra och fullödlig bild av insatser, vilka målgrupper som får del av insatserna och även effekterna av insatserna.
- Kapaciteten hos insatser utan behovsprövning behöver följas. Det pågår ett arbete med att utarbeta metoder för hur kapaciteten kan mätas.
- Genom variabler/indikatorer följa förflyttningen av socialtjänsten mot en mer förebyggande, lätt tillgänglig, jämlik, jämställd och kunskapsbaserad socialtjänst och i detta ta tillvara brukarnas kunskap och erfarenhet om vad som fungerar.
- Analys av ekonomin
- Analys av personalomsättningen
- Omvärldsbevakning för att följa eventuella ändrade lagar samt om händelser i världsläget kommer påverka socialtjänsten; förändringarna inom ekonomiskt bistånd med fokus på aktivitetskravet och vad samsjuklighetsdelegation kommer att föreslå.
- Omvärldsbevakning för att följa om händelser i världsläget kommer påverka socialtjänsten, exempelvis flyktingströmmar,
- Kommunens invånarantal uppdelat på åldersgrupper och hur det förväntas förändras framåt i tid.

5 Socialnämnden - det ekonomiska läget, volymer av ärenden samt personalläget

I detta kapitel redovisas följande punkter från socialnämndens uppdrag att genomföra genomlysning av individ- och familjeomsorgen:

- analys av den ekonomiska situationen minst tre år tillbaka och utifrån det göra kvalificerade bedömningar av det ekonomiska behovet tre år framåt
- utifrån de analyserade ekonomiska förutsättningarna föreslå och initiera nödvändiga åtgärder

- analys av kompetens- och personalsituationen minst tre år tillbaka och utifrån det föreslå och initiera nödvändiga åtgärder

I kapitlet redovisas socialnämnden ekonomiska utfall för år 2025, kostnaderna för köp av vård, arvoderade uppdragstagare, utbetalt ekonomiskt bistånd från år 2022 och fram till år 2025. För fördjupad analys se bilaga delrapport 1 som är en genomgång av ekonomin från 2019. Efter detta följer en jämförelse av kostnader med länets kommuner år 2024. För fördjupad analys se bilaga delrapport 2, som går igenom kostnaderna under år 2023 i jämförelse med andra kommuner främst med fokus på att jämföra Upplands Väsby med Sigtuna och Sundbybergs kommuner som har liknande befolkningsstruktur och befolkningsmängd som Upplands Väsby.

Därefter beskrivs kostnaderna för inhyrd personal från år 2022 till 2025. Volymförändringar i form av inflöde till socialtjänsten gällande barn, unga och vuxna redovisas med fokus på de senaste fyra åren. Efter det beskrivs personalläget utifrån sjukfrånvaro och personalomsättning. Kapitlet avslutas med sammanfattande analys.

5.1 Socialnämndens ekonomiska utfall för år 2025

Det sammanlagda resultatet per den 31 december 2025 inom socialnämndens verksamhetsområden är ett överskott med 8,8 mkr vilket motsvarar 3,3 procent av omsättningen. Av detta gör arbetsmarknadsenheten ett överskott med 7,3 mkr till största delen beroende på intäkter från Migrationsverket gällande flyktingmottagandet, samt att socialnämnden tilldelades 2,5 mkr från statsbidraget för socialtjänstens omställning. Nedan visas socialnämndens ekonomiska utfallet för år 2025:

Socialnämnden	Utfall	Resultat
Totalt	- 282,0	8,8
IFO centralt	-11,7	-0,6
Utredning och placering BoU/RvT	-102,4	3,8
Förebyggande och behandling	- 31,3	1,2
Vuxnenheten	-31,2	-3,8
Enheten ekonomiskt bistånd	-49,1	0,6
Arbetsmarknadsenheten	- 33,4	7,3
Familjerätten	-11,7	0,2
Boendeenheten	- 9,9	0,2
Nämnd	-1,1	-0,1

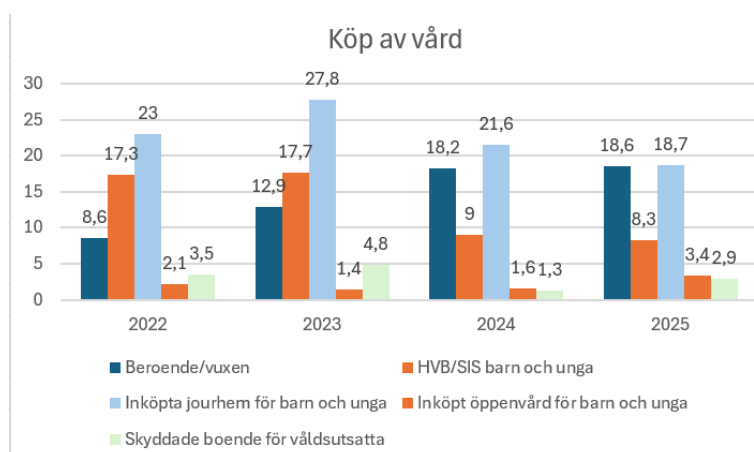
Flyktingmedlen har sjunkit kraftigt de senaste åren beroende på minskat mottagande men också att ersättningsnivåerna minskat. Som det är konstruerat nu följer ersättningen med individen vid flytt till ny kommun och inte som tidigare då ersättningen fortsatt betalats ut till den kommun dit individen först anvisades. Flest flyktingar kommer idag från Ukraina och den gruppen är betydligt rörligare i sitt boende än tidigare flyktinggrupper. De åker ibland hem till Ukraina, kommer tillbaka och flyttar till en annan kommun osv. Det gör att dessa medel inte är en stadigvarande och långsiktig intäkt för kommunen. Det är därför av vikt att följa hur nämndens ekonomi går exkluderat överskottet genererat av schablonersättningen för flyktingmottagandet. Då hamnar socialnämnden som helhet på ett överskott med 1,5 mkr.

5.2 Köp av vård

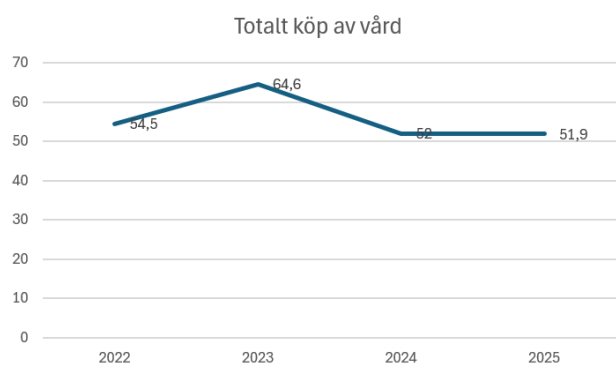
Utifrån nedanstående visualisering av kostnaderna har förskjutning skett från placeringar på HVB/SIS för barn och unga till placeringar för vuxna med beroendeproblematik. I detta finns också ett fåtal avhoppare från kriminella nätverk där placeringarna oftast är kostnadsdrivande. Kostnaderna för inköpta jourhem har minskat år 2025 jämfört med år 2022. Totalt har kostnaderna för köp av vård för alla målgrupper minskat år 2025 jämfört med 2022 med 2,6 mkr. År 2023 pikade kostnaderna för placeringar av barn och unga, både gällande SIS/HVB-placeringar och placeringar i inköpta jourhem. Totalt låg kostnaderna för år 2023 10 mkr högre än 2022, cirka 12 mkr högre än 2024 och cirka 12,7 mkr högre jämfört med 2025.

Nedan visas förändringarna per år i stapel- och tabellform:

Kostnader i mkr	2022	2023	2024	2025
Beroende/vuxen	8,6	12,9	18,2	18,6
HVB/SIS barn och unga	17,3	17,7	9,0	8,3
Inköpta jourhem för barn och unga	23,0	27,8	21,6	18,7
Inköpt öppenvård för barn och unga	2,1	1,4	1,6	3,4
Skyddade boende för våldsutsatta	3,5	4,8	1,3	2,9
Totalt	54,5	64,6	52,0	51,9

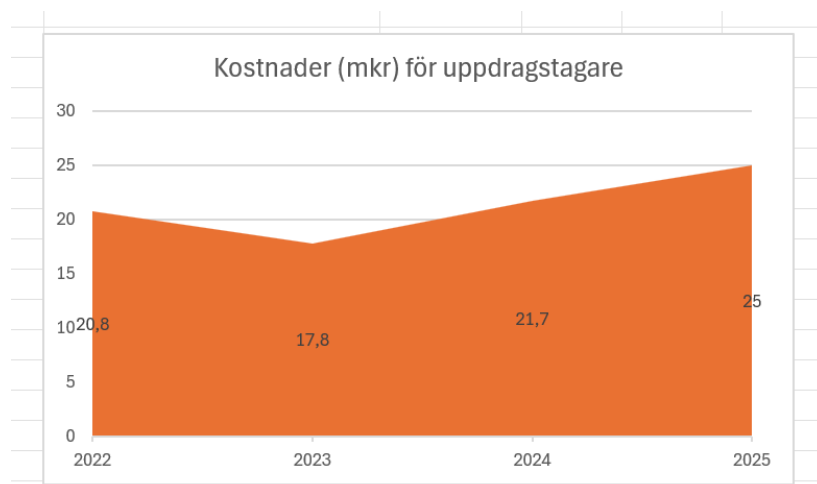
Förändringarna per år för den totala kostnaden av köp av vård visualiseras i diagrammet:

Genomsnittskostnaden på fyraårsperioden, 2022 till 2025, är 56 mkr per år.

5.3 Uppdragstagare

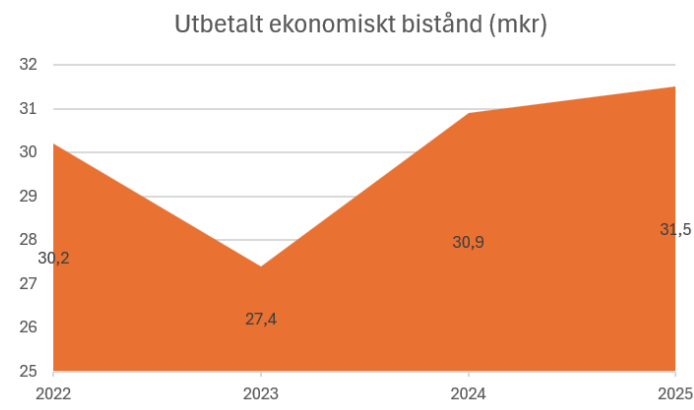
Uppdragstagare är familjehem, kontaktpersoner och kontaktfamiljer där kommunen betalar arvode och omkostnader för placeringar av barn och unga. Utbetalningarna sker via kommunens personalsystem (heroma). Nedan visas förändringarna per år i diagrammet:

Kostnaderna för uppdragstagare har ökat år 2025 jämfört med år 2022. Flera av de barn som är placerade i familjehem har stora komplexa behov vilket innebär att arvodesersättningen till familjehem ligger på en hög nivå.

5.4 Utbetalt ekonomiskt bistånd

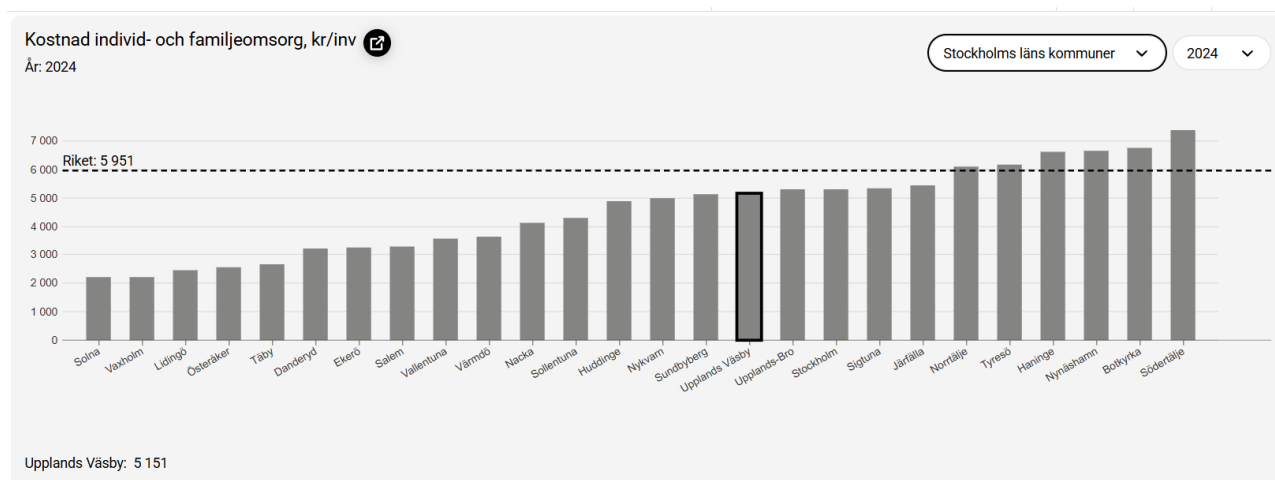
Vid jämförelse de senaste fyra åren gällande utbetalt ekonomiskt bistånd ser det ut som följer:

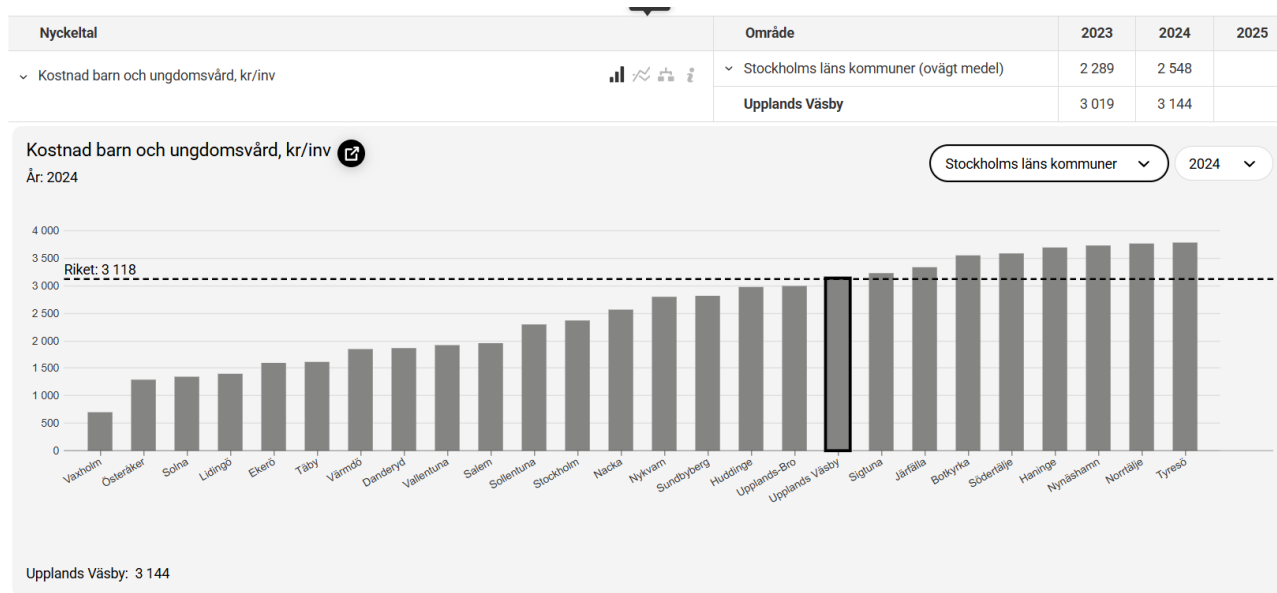
Det utbetalda ekonomiska biståndet var betydligt lägre år 2023 och kommer vara högst år 2025. Kostnader för det ekonomiska biståndet följer den ekonomiska konjunkturen i samhället och hur möjligheterna för jobb på arbetsmarknaden ser ut. 2025 års kostnad bedöms bero på lågkonjunkturen och svårigheter att få jobb för personer som står långt från arbetsmarknaden.

5.5 Jämförelse av kostnader med andra kommuner för år 2024

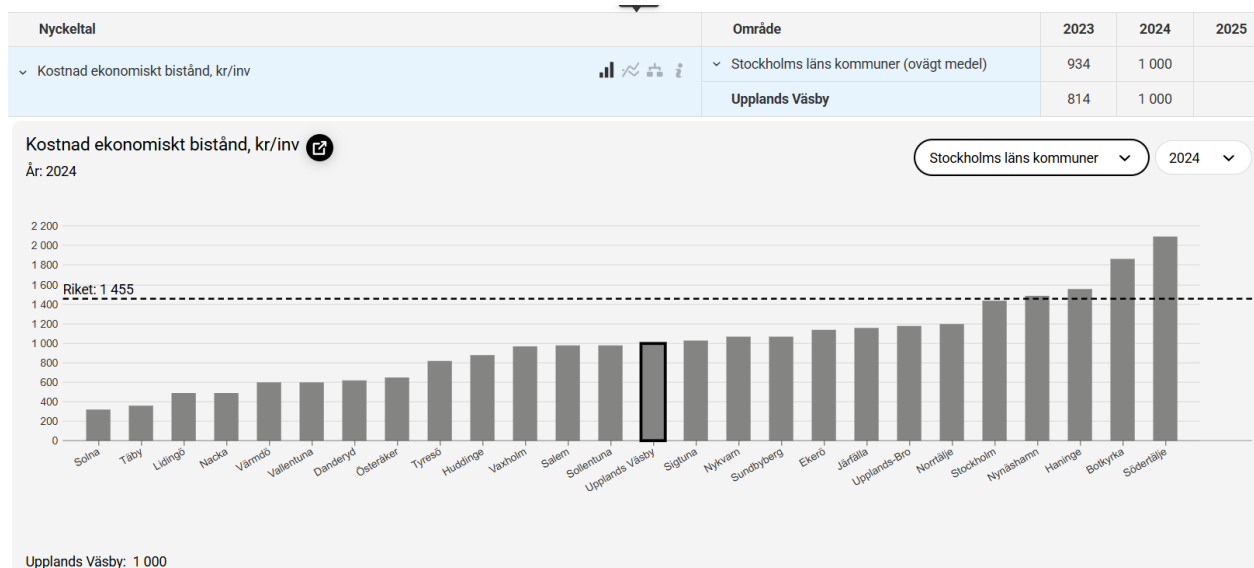
Nedan visas Upplands Väsby kostnaderna jämfört med länets kommuner år 2024. Upplands Väsby är markerat med svart kontur.

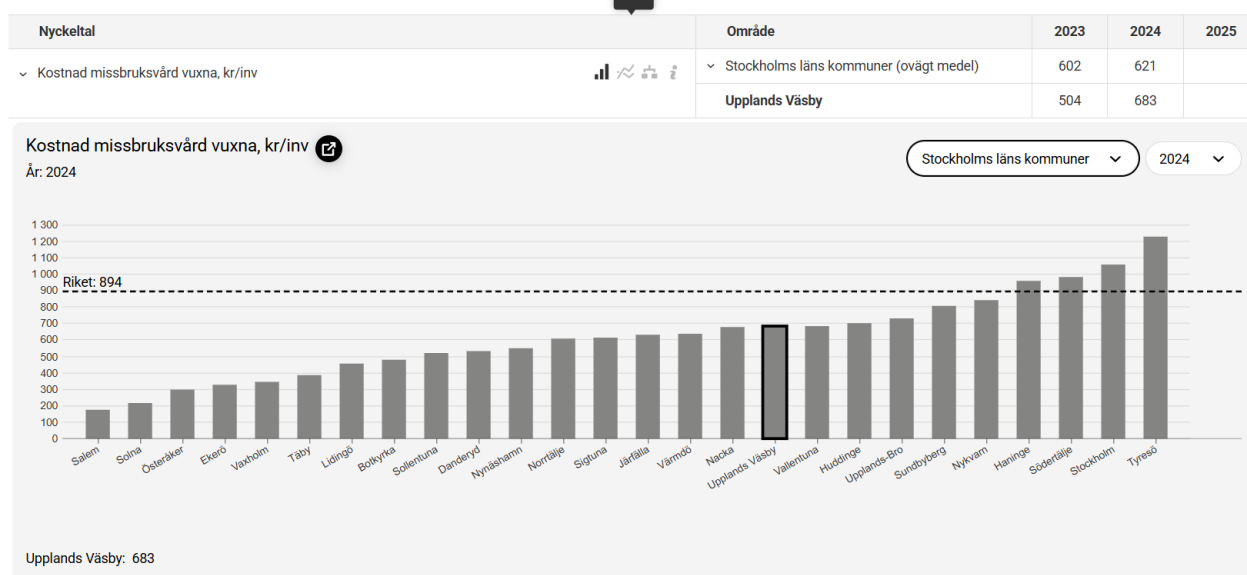
Jämfört med år 2023 så har inte Upplands Väsby's kostnader för individ- och familjeomsorg jämfört med länets kommuner ändrats och förhållandet till Sundbyberg och Sigtuna är också oförändrat 2024.

Uppland Väsby's kostnader har sjunkit något för den sociala barnavården under 2024 jämfört med 2023 då kommunen hade sjätte högsta kostnaden för barn och ungdomsvården.

Upplands Väsby's förhållande till länets kommuner 2024 jämfört med 2023 är en smärre förändring. 2023 låg Upplands Väsby just under mitten och för 2024 låg Upplands Väsby precis i mitten av länets kommuner. Precis som 2023 hade Sundbyberg och Sigtuna högre kostnader än Upplands Väsby 2024.

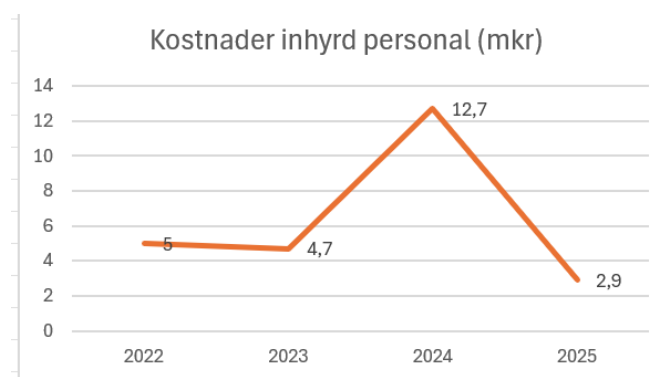

För år 2024 hade Upplands Väsby högre kostnader än i jämförelsen 2023. Då hade Sigtuna högre kostnader än Väsby men år 2024 låg Upplands Väsby högre i kostnader för missbruksvården. Sundbyberg låg högst i kostnader för missbruksvården av de tre kommuner både år 2023 och 2024.

5.6 Kostnader för inhyrd personal

Kostnaderna för inhyrd personal pikade 2024 med anledning av flera vakanser och svårrekryterat inom enheten ekonomiskt bistånd. År 2025 förväntas bli den lägsta kostnadsnivån under senaste fyraårsperioden. Det kan inte uteslutas att en viss kostnad för inhyrd personal är nödvändig inom individ- och familjeomsorgens verksamheter för att hantera arbetstoppar som uppstår akut.

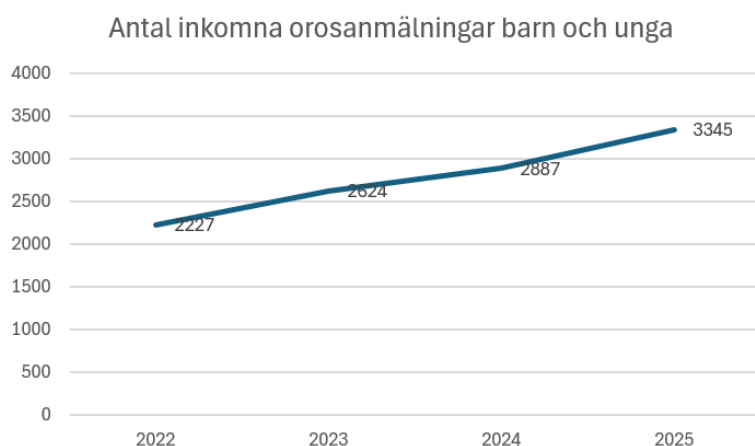
Vid en jämförelse mellan år 2022 och 2025 gällande kostnader för inhyrd personal ser det ut som följer:

Genomsnittskostnad per år är cirka 6,3 mkr.

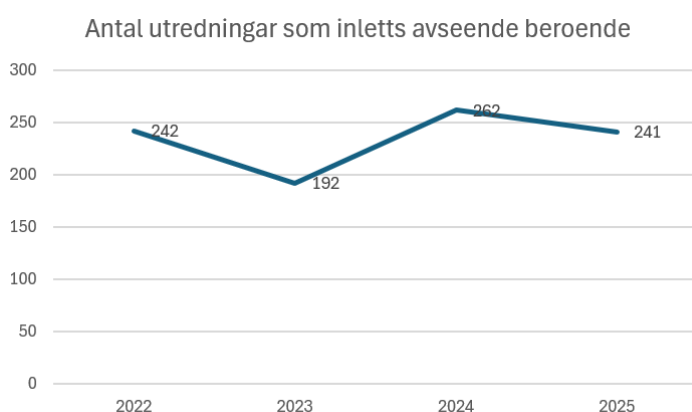
5.7 Volymer - inflöde av ärenden

Sedan år 2022 har socialnämnden följt volymer i verksamheten genom verksamhetsstatistik gällande antal inkomna ärenden, inledda utredningar, hur många som fått insatser, placeringar utanför hemmet etc. Det är viktiga underlag för att bedöma behov av resurser. Här fokuseras hur inflödet har förändrats de senaste fyra åren gällande barn, unga och vuxna. Nedanstående graf visar hur inflödet av orosanmälningar avseende barn och unga har förändrats.

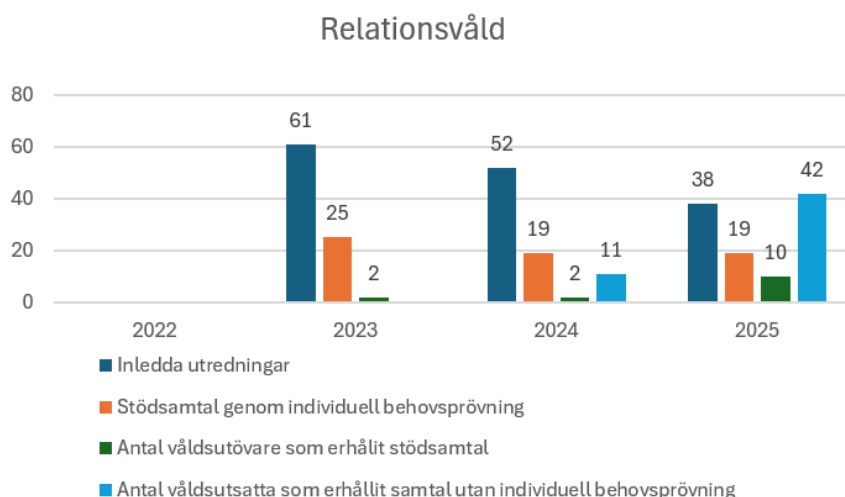

Vid en jämförelse av åren 2022 och 2025 har orosanmälningar ökat med 50 %. Från 2024 till 2025 ökade orosanmälningarna med 15,8%. I genomsnitt har det kommit in mellan nio och tio orosanmälningar per dag till socialtjänsten under 2025. Det innebär att det i genomsnitt har kommit in nästan 46 orosanmälningar på en arbetsvecka.

Gällande antal utredningar som inletts avseende vuxna med beroendeproblematik har antalet minskat 2025 jämfört med 2024, men ligger högre än 2023 och på samma nivå som 2022.

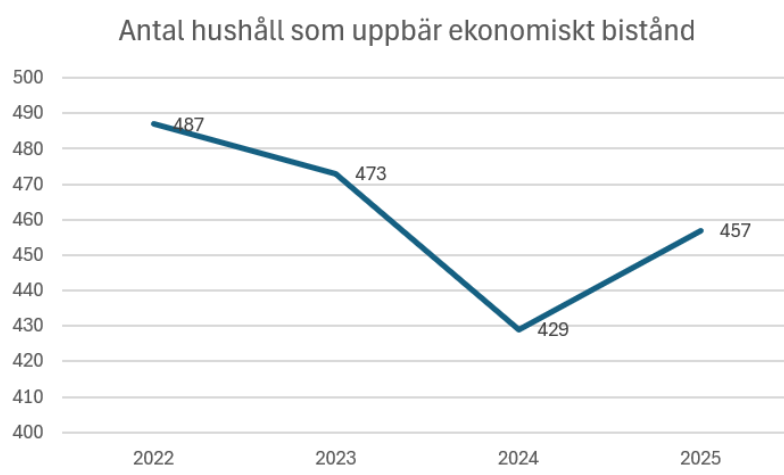

Verksamheten har fört manuell statistik gällande insatser som ges utan behovsprövning under 2025 vilket visar att 108 insatser har getts utan behovsprövning. Redan i delrapport 1 uppmärksammades att fler insatser ges utan behovsprövning vilket ligger i linje med den nya socialtjänstlagen.

Diagrammet ovan visar att utredningar om stöd gällande våldsutsatta har minskat under de senaste tre åren. Samma period har stödsamtal utan individuell behovsprövning ökat för våldsutsatta och även för våldsutövare, men från en låg nivå. Det visar att det skett en förflyttning från myndighetsutövning till insatser utan behovsprövning.

Antalet hushåll som uppburit ekonomiskt bistånd har ökat 2025 jämfört med 2024. Grafen nedan visar förändringarna av antalet hushåll de senaste fyra åren.

Efter pandemin har antalet hushåll minskat med en bottennotering år 2024. År 2025 har antalet ökat men nådde inte upp till 2023 års nivå. Behov av ekonomiskt bistånd är tätt sammanbundet med konjunkturläget i samhället och förändringar inom andra delar av socialförsäkringssystemet.

Personer som erhållit arbetsmarknadsinsatser för stöd i att nå egen försörjning är beroende av tillgång till arbete. Sedan år 2022 har andelen avslutade deltagare inom arbetsmarknadsenheten som gått vidare till egen försörjning (arbete, studier, aktivitets-

ersättning, sjukersättning och andra förmåner från socialförsäkringssystemet) haft en sjunkande trend från en mycket hög nivå. År 2022 var det 80% av de avslutade deltagarna på arbetsmarknadsenheten som gick vidare till egen försörjning. År 2024 var andelen 77% till egen försörjning. Arbetsmarknaden har varit tuff under 2025 och särskilt för de målgrupper som socialtjänsten kommer i kontakt med eftersom de i många fall står långt ifrån ordinarie arbetsmarknad. År 2025 var i lågkonjunktrens grepp och det såg länge ut som att andelen deltagare som gick till egen försörjning skulle stanna på just över 50% då det var mycket trögt att få arbete. Men genom ihärdigt och tålmodigt stöd till deltagarna gick 72% av de avslutade deltagarna vidare till egen försörjning för 2025.

5.8 Personalsituationen

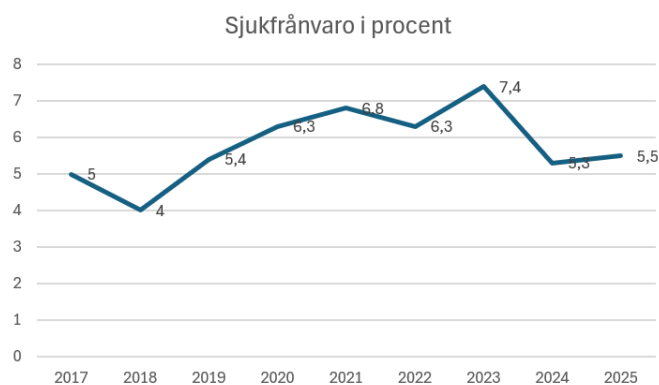
Individ- och familjeomsorgen har växt i det totala antalet medarbetare genom övertagande av verksamheter, såsom verksamheterna Familjerätten och projektet Etableringslyftet år 2024. Sedan förra genomlysningen år 2022 har Individ- och familjeomsorgen prioriterat klientnära tjänster för att stärka resurserna till socialnämndens målgrupper.

År 2023 förstärktes nätverks- och SIP- (samordnad individuell plan) genom förändringar av befintliga tjänster, samt resursförstärkning inom budgetram till budget- och skuldrådgivningen. År 2024 och 2025 har det förebyggande arbetet bland annat förstärkts genom politiska satsningar i form av föräldrastödjare och familjestödjare för att tidigt uppmärksamma familjer i behov av stöd.

Vid en närmare granskning av varje enhets personaltäthet, alltså antal socialsekreterare, behandlare etc, inom individ- och familjeomsorgen, är det mycket små förändringar sedan år 2022. Inom de myndighetsutövande enheterna; utredning och placeringsenheten barn, ungdom och relationsvåld, enheten ekonomiskt bistånd samt vuxenenheten, är antalet socialsekreterare på samma nivå som år 2022.

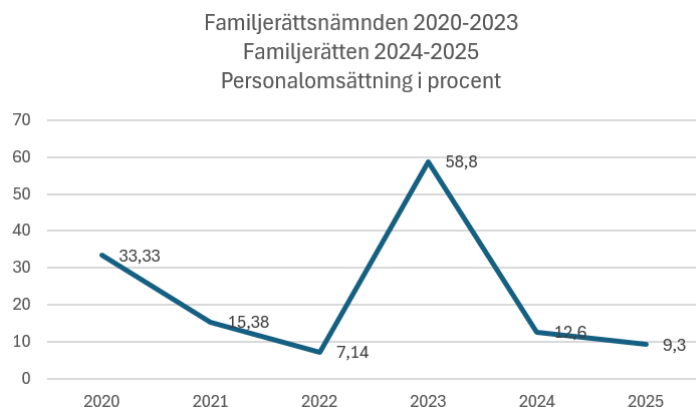
5.8.1 Sjukfrånvaro

Vid en närmare granskning av nivån på sjukfrånvaron visar nedanstående tabell att sjukfrånvaron fluktuerar från år 2017 till år 2025 mellan 4% och 7,5 %. Sjukfrånvaron låg något högre under de så kallade ”pandemiåren” 2020 till 2023. Nedan diagram visar förändringar för varje år från 2017 fram till 2025. Åren 2017 till 2023 är exklusive familjerätten.

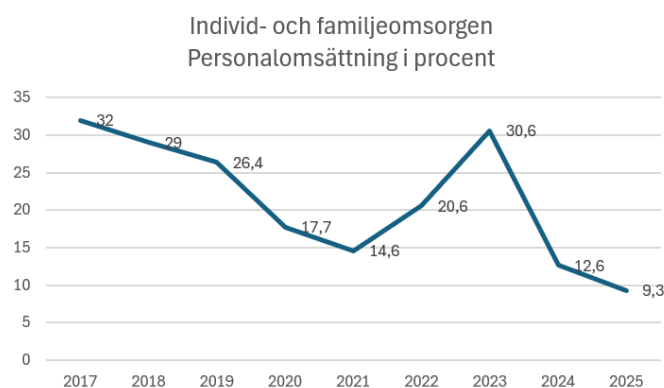
5.8.2 Personalomsättning

Granskning av personalomsättningen inom individ- och familjeomsorgen kan följas från år 2017. Nedanstående graf visar personalomsättningen för familjerätten mellan åren 2020 och 2025, som fram till år 2023 sorterade under egen nämnd:

Familjerätten hade en nedåtgående trend från 2020 till 2022. År 2023 pikar med den högsta noteringen för att sedan göra ett rejält hopp nedåt år 2024. 2024 och 2025 har familjerättens personalomsättning legat i nivå med totalen för individ- och familjeomsorgen.

Nedanstående diagram visar förändringar inom individ- och familjeomsorgen för varje år från 2017 fram till 2025. Åren 2017 till 2023 är exklusive familjerätten.

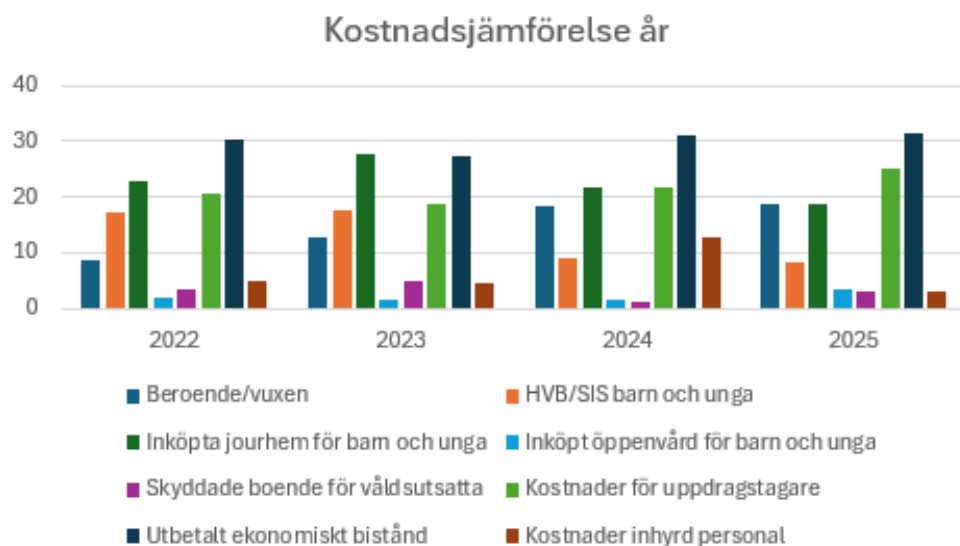
Personalomsättningen har varit ohälsosamt hög sex av de nio åren som det går att följa omsättningen. De senaste två åren har personalomsättningen haft en sjunkande kurva, med ett rejält hopp nedåt mellan 2023 och 2024. För år 2025 låg personalomsättningen på den hittills lägsta nivå sedan år 2017. År 2023 var det en hög andel medarbetare som avslutade sin anställning. Det innebär att vakanserna uppstod främst år 2024. Det är också det året som kostnaderna för inhyrd personal pikade.

5.9 Sammanfattande analys

5.9.1 Ekonomi

I tabellen nedan är kostnaderna sammanställda årsvis sedan år 2022. Kostnaderna har förändrats mellan posterna genom åren vilket diagrammet nedan visar.

<u>Kostnader i mkr</u>	2022	2023	2024	2025
Beroende/vuxen	8,6	12,9	18,2	18,6
HVB/SIS barn och unga	17,3	17,7	9,0	8,3
Inköpta jourhem för barn och unga	23,0	27,8	21,6	18,7
Inköpt öppenvård för barn och unga	2,1	1,4	1,6	3,4
Skyddade boende för våldsutsatta	3,5	4,8	1,3	2,9
Totalt köp av vård	54,5	64,6	52,0	51,9
Kostnader för uppdragstagare	20,8	18,8	21,7	25,1
Utbetalt ekonomiskt bistånd	30,2	27,4	30,9	31,5
Kostnader inhyrd personal	5,0	4,7	12,7	2,9
	56	50,9	65,3	59,5
Summa totalt	110,5	115,5	117,3	111,4

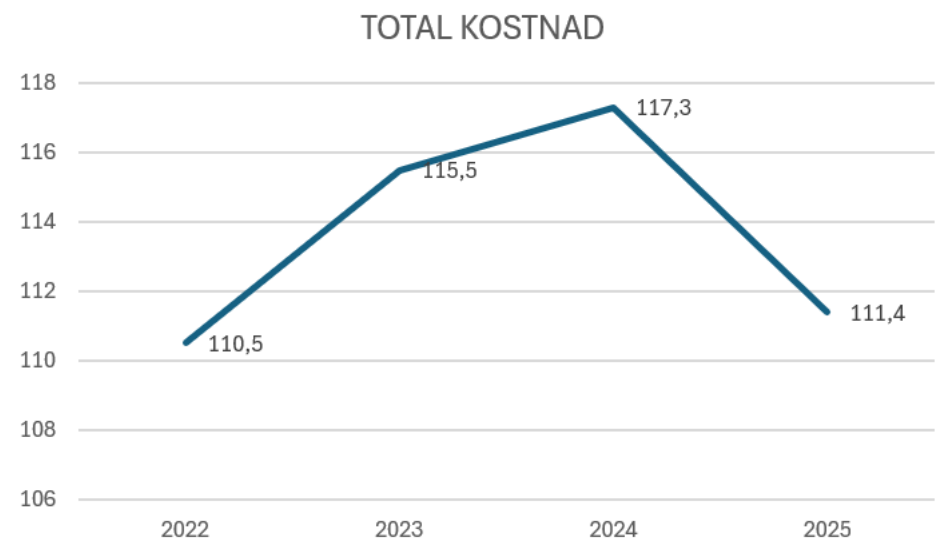

Kostnader för HVB/SIS har under åren minskat för barn och unga men ökat för vuxna.

Kostnaderna för inköpta jourhem har en nedåtgående trend de sista två åren, men nådde en pik år 2023. Inköpt öppenvård för barn och unga ligger jämfört med HVB-kostnaderna på en låg nivå men har också svängt genom åren. Detsamma gäller kostnader för skyddade boenden för våldsutsatta. Kostnaderna för egna familjehem, så kallade uppdragstagare, har en uppåtgående kostnadskurva, som tillfälligt bröts år 2023 då kostnaderna var betydligt lägre. Kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd följer en liknande kurva, uppåtgående trend, som tillfälligt bröts år 2023. Kostnaderna för inhyrd personal har sin högsta notering år 2024 och lägsta notering år 2025. År 2022 och år 2023 var kostnaderna ungefär på samma nivå men betydligt under 2024 års kostnadsnivå.

Jämfört med år 2022, då individ- och familjeomsorgens verksamhet genomlystes, har den totala kostnaden för köp av vård minskat med 2,6 mkr. För inköpta jourhem gällande barn och unga har kostnaderna minskat med 4,3 mkr, men för vård på behandlingshem för vuxna med beroendeproblematik är det en ökning med 10 mkr. För arvoderade familjehem har kostnaderna ökat med 4,3 mkr. Kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd har ökat med 1,3 mkr.

Den totala kostnadens förändring sedan år 2022 för samtliga av dessa svårförutsägbara poster visualiseras i diagrammet nedan:

Den ekonomiska genomgången och tillbakablicken visar att socialnämndens verksamheter är svåra att budgetera och prognostisera. Genomsnittet per år, från år 2022, för köp av vård har legat på 56 mkr, men kostnaderna har fluktuerat mellan kostnadsposterna. För inhyrd personal har genomsnittskostnaden samma period legat på 3, 9 mkr. Kostnaderna för arvoderade familjehem har en ökande trend, och utbetalt ekonomiskt bistånd har haft en ökande kurva de senaste två åren och ligger 1,3 mkr över kostnader för år 2022, men antal hushåll som uppbar ekonomiskt bistånd år 2025 har inte nått upp till 2022 års nivå. Parallellt med detta har flyktmottagandet och Migrationsverkets schablonersättning till kommuner för flyktmottagandet ändrat karaktär vilket gör det svårt att planera insatser långsiktigt.

5.9.2 Inflöde av ärenden

Sett till ärendebelastningen så ligger inflödet av vuxna med beroendeproblematik och enskilda utsatta för våld i nära relation, på ungefär samma nivå under de senaste tre åren. En förskjutning har skett från insatser med biståndsbeslut till insatser utan behovsprövning. En tydlig ökning har skett år 2025 gällande stödsamtal till våldsutövare men från mycket låga nivåer. Antal hushåll som erhåller ekonomiskt bistånd har en ökande trend de senaste två åren men ligger fortfarande under nivån från 2022 och 2023. För barn och unga har antal inkomna orosanmälningar ökat med 50% på fyra år. Ökningen av orosanmälningar är att förvänta även framöver i och med lagskärpningar har genomförts för myndigheter, och verksamheter ska göra orosanmälningar och som började gälla 15 januari 2026⁸.

⁸ Prop.2025/26:12 Stärkt skydd för barn som riskerar att fara illa.

5.9.3 Personalsituationen

Flera samverkande positiva faktorer har bidragit till mindre personalomsättning och därmed lägre kostnader för inhyrd personal. En fokuserat arbete med arbetsmiljön i samarbete med chef, medarbetare och skyddsombud har genomförts på flera enheter. Fokus har varit psykologisk trygghet, delaktighet samt förtydligande av arbetsuppgifter, mandat och ansvar.

För enheten som ansvarar för att ta emot orosanmälningar för barn och unga, genomföra barnavårdsutredningar, bedöma och besluta om insatser samt följa upp insatser för barn och unga har personalsituationen stabiliserats de senaste två åren. Den stabila personalsituationen med låg personalomsättning, utfasning av inhyrd personal samt riktat stöd för dokumentation i verksamhetssystemet har bidragit till att ärendeökningen hittills kunnat hanteras med oförändrad personalbemanning under den senaste fyraårsperioden. Lagskärpningen gällande orosanmälningar kommer troligtvis innebära behov av fler socialsekreterare för utredning och uppföljning av insatser, samt fler familjebehandlare för att kunna erbjuda insatser utan behovsprövning när det bedöms att en utredning enligt socialtjänstlagen inte behöver genomföras.

Inför de förändringar som väntas gällande ekonomiskt bistånd har Upplands Väsby en mycket bra resurs i arbetsmarknadsenheten. Enhetens arbetssätt är framgångsrikt och leder till att flera deltagare går till egen försörjning. För att möta aktivitetskravet, som kommer innebära stora behov av aktiviteter för försörjningsstödstagare och koordinering av aktiviteter, är arbetsmarknadsenheten den självklara motorn i detta arbete. Bedömningen är att arbetsmarknadsenheten behöver förstärkas när aktivitetskravet börjar gälla från den 1 juli 2026. Regeringen har aviserat statsbidrag i och med denna förändring vilket i så fall kan täcka kostnader för att skala upp personalstyrkan.

Social- och omsorgskontoret

Charlotta Marklund

Chef för Individ och familjeomsorgen